

INTERAKTIVNO POUČAVANJE JEZIKA STRUKE U VELIKIM GRUPAMA

Biserka Fučkan Držić i Alemka Kralj Štih

Geodetski fakultet – Građevinski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

U ovome radu raspravlja se o problemima poučavanja jezika struke kao drugog jezika u velikim grupama studenata različitih jezičnih kompetencija. Naglašava se potreba iskorištavanja mogućnosti koje pružaju velike grupe te razvijanja aktivnosti koje će na učinkovit način zaposliti i motivirati sve studente. Kao važni čimbenici za postizanje tog cilja ističu se raznovrsnost zadataka, planiranje ritma i poticanje interesa te suradnja i postavljanje pitanja kroz oblikovanje situacija istinske razmjene informacija u kojoj sudjeluje i sam nastavnik. Preporučljivo je stvoriti uvjete u kojima studenti sami postepeno počinju kontrolirati svoj proces učenja.

Ključne riječi: jezik struke, velike grupe, istinska razmjena informacija, raznovrsnost, suradnja, ritam, interes

1. UVOD

Poučavanje jezika struke veliki je izazov za nastavnika stranoga jezika. Ono podrazumijeva, uz poznavanje matične struke, i neprekidni rad na stjecanju stručnih znanja u području u kojem nastavnik predaje jezik za specijalne potrebe. U našem slučaju radi se o jeziku geodetske i građevinske struke. Rad na poučavanju jezika struke na tercijarnoj razini donosi dodatne poteškoće s kojima se mnogi nastavnici susreću. Velika većina će se složiti s činjenicom da je jedan od najvažnijih problema prevelik broj studenata u predavaonicama. Pitanje kako prevladati ograničenost komunikacije uzrokovanu prevelikim brojem studenata u grupi, a i činjenica da je razina njihove jezične kompetencije izrazito različita, stalno je prisutno u praksi. Ovaj je rad tek pokušaj njegova djelomičnog rješavanja, odnosno poticaj na razmišljanje kako ga treba rješavati. To je proces koji nema konačno rješenje jer sa svakom generacijom dolaze novi učenici, nove situacije, novi zahtjevi, a istodobno s njima i novi problemi.

* Biserka Fučkan Držić, Alenka Kralj Stih, Geodetski fakultet - Građevinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

2. ŠTO JE VELIKA GRUPA?

Koncept "velike grupe" koriste mnogi nastavnici jezika struke i istraživači u posljednjih petnaest godina. Možda bi najprije trebalo definirati pojam "velika grupa". Većina nastavnika jezika struke, posebno na tercijarnoj razini, imaju velike grupe sa često više od stotinu studenata. Čak i ako uzmemu u obzir 20% manju redovnu prisutnost studenata na nastavi, grupe su još uvijek vrlo velike, a možemo ih definirati i kao heterogene, budući da ih čine studenti različitih razina znanja stranoga jezika, što je naravno posljedica razlika u sposobnostima, motivaciji i prijašnjoj izloženosti jeziku. Svi znamo da nastavnici jezika moraju puno raditi ukoliko žele postići određene rezultate s velikim brojem studenata. A vrlo često se upravo takvi zadaci smatraju manje vrijednim i irelevantnim. Stvarnost prakse poučavanja jezika struke preopterećena je problemima.

3. IZAZOVI

Velike grupe predstavljaju jedinstveni izazov za nastavnike koji žele uključiti što veći broj studenata u aktivno učenje. Sve grupe, bez obzira na njihovu veličinu, sadrže do neke mjere miješane razine stečenoga znanja i sposobnosti. Što je grupa veća, to jezična situacija postaje problematičnijom. Zahtjevi postavljeni pred svakog nastavnika i uobičajeni u svakoj nastavnoj situaciji - u pogledu upravljanja situacijom u razredu, kao što su uključivanje i motiviranje studenata te poticanje na individualne načine učenja - posebno dolaze do izražaja u velikim grupama. Situacija je složenija, što je "sadržaj", tj. jezik istovremeno i sredstvo poučavanja. Svaki nastavnik koji poučava strani jezik za bilo koje posebne potrebe morao bi se usredotočiti na različite mogućnosti koje velike grupe mogu ponuditi te neprestano raditi na tome da stvara neposredan kontakt sa studentima, kako bi i na taj način imao neophodne povratne informacije. Takav pristup postepeno bi doveo do toga da se studentima omogući da sami vode i kontroliraju proces učenja.

4. RAZNOVRSNOST, RITAM I INTERES

Uvijek je dobro imati na umu da moramo na najbolji mogući način iskoristiti strategije planiranja koje će maksimalno povećati interes studenata i njihovo sudjelovanje u radu. Poželjni elementi rada na poučavanju jezika u bilo kakvoj grupi su *raznovrsnost, ritam i interes*, a u velikoj grupi oni su osnova koja održava smisao nastavnoga rada.

Raznovrsnost zadataka vrlo je učinkovito sredstvo kojim se studente s različitim stečenim znanjima uključuje u rad. Primjeri raznovrsnosti zadataka gotovo su neiscrpni, počevši od rada na vokabularu tijekom kojega neki studenti mogu biti zaduženi da rade s rječnicima skupljajući i uspoređujući definicije, primjere, kolokacije. Studenti s više stečenoga znanja mogu se baviti učestalošću određenih pojmoveva u tekstovima, što je posebno praktično upravo pri poučavanju jezika struke, a oni najkompetentniji mogu raditi na izradi vlastitih kratkih tekstova kako bi pokazali razumijevanje novih pojmoveva. Onima koji raspolažu manjom

jezičnom kompetencijom treba pružiti priliku da svoje samopouzdanje učvrsnu čitajući pred grupom, jer kao što ističu Carrell&Carson (1997) samopouzdanje se razvija upravo glasnim čitanjem pred grupom. Raznovrsnost se odnosi također i na načine razredne interakcije, tj. izmjenjivanje individualnoga i grupnoga rada.

Nastavnici instinkтивno znaju kad njihov sat ima *ritam* ili ga gubi. Zato je već pri planiranju potrebno predvidjeti ritam koji će odgovarati pojedinim fazama sata, a isto tako i trenutke tijekom sata kada je poželjno promijeniti ritam. Postavljanje vremenskih ograničenja za aktivnosti kao što je *brainstorming* ili čitanje sadržaja potaknut će studente da usvoje odgovarajuće kognitivne i strateške pristupe. S druge strane, složenije aktivnosti kao, na primjer, raspravljanje ili planiranje strukture pisanoga rada trebale bi biti otvoreni bez nametanja strogih modela i žanrovske konvencije.

Relevantnim sadržajem može se kod studenata jezika struke automatski pobuditi traženi *interes*. No, s obzirom na to da se najčešće radi o studentima različite razine znanja i o velikim grupama, nije jednostavno pobuditi interes. Važno je, zapravo, da u svakoj fazi sata studenti imaju osjećaj da su postigli svoju jezičnu kompetenciju, a interes treba podržavati kroz različit slijed svrshishodnih aktivnosti. Potrebno je stvoriti priliku za učenje kroz otkrivanje, istinsku razmjenu informacija te za korištenje jezika u postupcima rješavanja problema.

5. SURADNJA I POSTAVLJANJE PITANJA

Uz gore spomenuta tri načela treba, međutim, istaknuti ključne faktore za rad u velikim grupama u kojima se pojavljuju studenti jezika struke s različitim razinama znanja jezika, a to su *suradnja* i *raspitivanje*. Suradnja doslovno znači ‘raditi zajedno’ u svrhu postizanja zajedničkoga cilja. To uključuje aktivnosti u kojima svaki sudionik - oba partnera u paru ili svaki član grupe - mora ostvariti osebujan i potreban doprinos ostvarenju cilja. Postoje mnogi načini na koje se takvi principi mogu realizirati. Svakako treba spomenuti *brainstorming* aktivnosti u kojima su važne ideje svih članova te aktivnosti vezane uz rješavanje problema u kojima svaki član grupe ima informaciju koja čini dio potreban cijeloj grupi da bi pronašla rješenje problema, aktivnosti prema modelu slagalica u kojima je svaki član grupe pročitao ili čuo i istražio blokove informacija koje će grupa zajedničkim radom sastaviti u cjelinu, veće radionice poput malih istraživačkih projekata, prezentacija posteru, gdje su i postupak i proizvod mnogostruki te tako osiguravaju raznovrsne priloge od različitih pojedinaca.

U velikim grupama gdje je razina znanja jezika pojedinaca različita, a nastavnik samo u ograničenoj mjeri može fizički sudjelovati u svim aktivnostima učenja u razredu, načini rada kroz suradnju su od bitne važnosti, kako bi se od studenata dobilo najviše što se može. Najpraktičniji način da se ovo ograničenje pretvori u mogućnost za učenje jest da se stvore prilike za studente u kojima oni usvajaju neke aspekte uloge nastavnika, i za sebe i za svoje kolege. Ta zamjena odgovornosti pokazala se ne samo učinkovitom, već i pomaže da studenti postanu bolji učenici u situaciji kada su stavljeni u položaj u kojem više moraju sudjelovati i razvijati vještine učenja kao što su pregovaranje, samokontrola i samoocjenjivanje. Razvijanje ovih vještina pokazalo se vrijednim u njihovim specifičnim studijskim disciplinama jednakom kao i kod učenja drugog jezika.

Vrlo značajan način poticanja studenata u velikim heterogenim grupama pri uključivanju u rad postavljanje je pitanja u razredu pri čemu se koristi otvoreni tip pitanja. To znači pitati - i poticati studente da pitaju - pitanja koja nemaju predvidljiv, zatvoreni odgovor, primjerice, pitanja kojima se može započeti razgovor poput *Možete li objasniti kako...?* ili *Možete li objasniti što mislite...?* Dobar način u ovom slučaju također je stavljanje naglaska na referentna pitanja, tj. istinska pitanja na koja nastavnik ne zna odgovor. Takav način ima daleko bolji učinak nego pitanja čija je osnovna svrha da se studentima omogući da pokažu svoje znanje jezika. Nunan (1989) primjećuje da nije neshvatljivo da napor sadržan u odgovaranju na referentna pitanja potiče kod učenika veći rad i dubinu obrade.

Budući da je nastavnik jezika rijetko, ako ikad, istovremeno i predavač struke, (u našem primjeru inženjer geodezije, odnosno građevine), upravo je razred ili grupa studenata koji uče jezik za posebne potrebe ili akademske potrebe izrazito prirodan okoliš za postavljanje referentnih pitanja. Iako Dudley-Evans i St. John (1998) smatraju kako je za temelj u nastavi stranoga jezika potrebno uzeti opće sadržaje studijskoga predmeta, nastavnik, naime, može postavljati detaljnija pitanja vezana uz struku na koja će studenti moći davati zadovoljavajuće odgovore. Situacija nije izmišljena jer nastavnik katkad ne zna odgovor. Upravo činjenica da nastavnik ne zna nešto iz stručnoga područja potiče studenta na komunikaciju, povećava njegovu motivaciju jer zna nešto u što nastavnik nije upućen. No, nije samo nastavnik stavljen u položaj da se mora raspitivati o stvarima koje ne zna, na to se potiču i ostali studenti, što naravno dovodi do razvoja istinske diskusije, odnosno istinske razmjene informacija koja je u nastavnoj praksi vrlo rijetka i izrazito motivirajuća upravo za one koji uče.

6. RAD U MALIM GRUPAMA

U velikim razredima, odnosno grupama, najteže je privući pažnju svakoga pojedinog studenta. Najveća opasnost poučavanja u tako velikim grupama jest da je individualna interakcija student-nastavnik svedena na onu razinu na kojoj nastava jezika počinje izgledati kao mini predavanje. Studenti u tom slučaju gube važan element svoga akademskog razvoja, a to je stvaranje i razmjena ideja i inteligentan način upotrebe informacija. Pitanje je kako svesti ovakve opasnosti na minimum.

Nastavnik se mora pobrinuti da svaki pojedini član grupe ostane uključen u proces učenja i ne izgubi koncentraciju tijekom sata. Naime, studenti su svjesni da se mogu sakriti u velikome broju sudionika, što se u praksi pokazalo i kroz njihovu stalnu tendenciju da u predavaonicama biraju zadnja mesta, odnosno odmiku se od nastavnika u nadi da neće biti prozivani. U velikim grupama nastavnik mora stvoriti situacije koje će zaposliti sve studente istodobno. Velika grupa zapravo je sastavljena od manjih grupa koje se nalaze u istom prostoru. Zato je potrebno podijeliti grupu na manje skupine. Nastavniku će tada biti puno lakše raditi s nekoliko manjih grupa nego s pedesetak i više pojedinaca. Svaka grupa dobiva svoj zadatak, a svaki bi njen član također trebao imati određenu ulogu koja će ga onemogućavati da se isključi iz rada. Preporučljivo je također prepustiti kontrolu manjim grupama kad god je to moguće i svakoga zaposliti različitim aktivnostima. U protivnome, studenti neće imati dovoljno prakse, a osim toga, počet će se i dosađivati. Velika prednost

podjele na manje skupine jest da studenti preuzimaju na sebe aktivnosti u onom trenutku u kojem je nastavnik odredio točan radni okvir i postavio zadatke. Nakon toga studenti sami postavljaju svoje ciljeve, planiraju razvoj aktivnosti, organiziraju se prema zadanim poslovima i rade prema vlastitom ritmu. Uloga nastavnika je da savjetuje, pomaže, nadzire i podržava motivaciju, dok studenti sami kontroliraju proces učenja. Nakon što je zadatak završen, grupa izabire svog predstavnika koji izlaže rezultate rada, zaključke i rješenja ostalima u razredu, grupi. Nastavnika je uloga da kontrolira, kako bi svaki član skupine dobio priliku da bude izlagač. Akademска rasprava vodi se između manjih skupina umjesto između pojedinaca. Tu se otvara još jedna tema koja zavređuje opširniju razradu, a to je motiviranje za rad u grupama, tj. motiviranje svih sudionika da slušaju ostale i sudjeluju u raspravama te razmišljaju o onome što druge grupe rade. Jedan od učinkovitih načina svakako je nagrađivanje. Ono, naime, gotovo uvijek donosi rezultate, osobito ako studente nagrađujemo bodovima koji će, pak, osigurati druge povlastice ili pogodnosti. Važno je pripaziti da stjecanje bodova ne bude prelagan posao, dakle, da potakne studente na aktivno i sustavno sudjelovanje u svemu što se događa na satu.

7. SITUACIJSKI MODEL

U svrhu ilustracije navedenih prijedloga za poboljšanje učinkovitosti procesa učenja jezika struke u velikim grupama, iznosimo jedan primjer radionice na prvoj godini studija na Građevinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Radionica se sastoji od dva dijela i predstavlja učenje fokusirano na studentovu samostalnost. Prvi dio predstavlja nastavnikovo predavanje u obliku uvida u povijest mostova, glavne tipove i dijelove mostova. Predavanje se ilustrira slikama, modelima i fotografijama mostova. Drugi dio posvećen je razvijanju kreativnosti studenata i primjeni novostičenoga inženjerskog rječnika na temelju zadanih jezičnih situacija. Na tehničkim fakultetima glavni je problem jezične nastave potaknuti studente na komunikaciju. U ovoj situaciji su inženjerski problemi uzeti iz stvarnog života, dakako, znatno pojednostavljeni i kao što se pokazalo u razrednoj praksi, pobuđuju u studentu intrinzičnu motivaciju. Situacijski modeli potiču studenta da „stručno znanje“ poveže sa „stvarnim životnim znanjem“ logičkom inteligencijom. Pri tome se student služi prethodno objašnjениm činjenicama i tehničkim terminima iznesenima na predavanju. Grupu studenata koji čine razred podijelimo u 7 do 10 grupa. Svaka grupa dobiva drugi problem, a svaka situacija koju pojedina grupa dobije u zadatak predstavlja simulaciju stvarnih inženjerskih zadataka koji se u ovom primjeru odnose na gradnju mostova preko rijeke, potoka ili oceanskoga zaljeva u imaginarnom gradu Craggy Rock. Primjerice, Botanički vrt raspisuje natječaj u kojem stari drveni most treba zamijeniti novim, koji bi se idealno uklopio u pejzaž i zadovoljavao moderne ekološke standarde. Zadatak definira parametre kao što su raspon mosta, budžet i opis lokacije, a studenti, oslanjajući se na prethodno stečeno znanje, odlučuju o vrsti mosta i materijalu. Pojedina situacija potiče znatiželju i istraživanje značenja pojedinih tehničkih termina kroz proces osobnog otkrivanja te otkrivanja u grupi. Svaka grupa bira izlagača koji iznosi svoj prijedlog i razloge svoga izbora. Grupe koje imaju isti zadatak, a ne slažu se s

iznesenim rješenjem predočavaju zatim svoj prijedlog. Svaka od danih situacija usmjerena je ka ponavljanju i učvršćivanju jezičnih kompetencija. Donošenje zaključka o vrsti i materijalu mosta te rješavanju, primjerice, problema nestabilnosti mosta, uključuju i proces ocjenjivanja od strane drugih studenata: studenti razmišljaju kako vrednovati zaključke svojih kolega. Zadane situacije nastoje razviti studentovu domišljatost, kritičko i logičko razmišljanje. Na taj način potičemo studentovu odgovornost i za razliku od klasičnih prezentacija u kojima je jedino izlagač kompetentan u izlaganju, ove situacije potiču studentovu komunikativnost pred grupom i u grupi te konfrontiranje s njenim, eventualno, drugačijim rješenjem.

Evo **primjera** rješavanja jedne od zadanih problemskih situacija u nastavi engleskoga jezika građevinske struke.

Na Lokaciji 3 studenti trebaju izgraditi cestovni most u prometnoj luci koji neće zaustavljati promet brodova. Ovaj uvjet već na početku isključuje, primjerice, pokretni most na dizanje.

Raspon budućeg mosta koji treba povezati otok i unutrašnjost iznosi 1 573 metra u oceanskom zaljevu. Studenti trebaju izabrati tip mosta i objasniti zašto su se odlučili upravo za taj izbor između četiri ponuđena. Potrebno je objasniti što bi se dogodilo da su izabrali ostala 4 ponuđena tipa te koji je nedostatak svakoga od njih. U sljedećem koraku pravilno odabrani tip mosta pokazuje nestabilnost u naletu jakoga vjetra. Postavlja se pitanje kako ga učvrstiti – koji dio dodati, kako ga konstruirati i koja je njegova prednost. Evo jednog primjera takvog zadatka na engleskome jeziku koji se konkretno primjenjuje u nastavi.

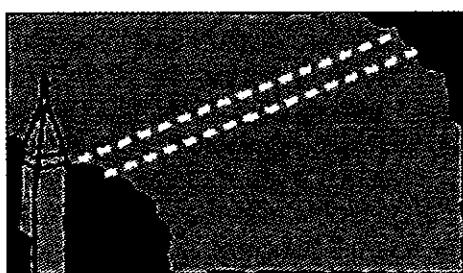
Location 3:

Build a highway bridge across a busy shipping port

Span: 1 524 m

Crossing: Ocean bay connects island and mainland

Connects: Island and mainland

Special Notes:

“Our records indicate that more than 500 ships pass through Craggy Rock Harbor each day. Please build a bridge that does not block the flow of water traffic. We do not want angry sailors or congestion of any kind in our harbor. Thank you.”

The United States Coast Guard

What kind of bridge should you build?

What would happen if you have chosen a beam bridge?

Beam

Suspension

Arch

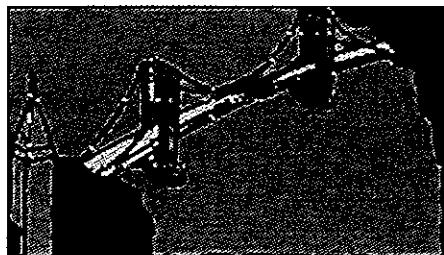

Drawbridge

Beam bridges rarely span more than 250 feet. You could build a continuous span beam bridge by linking one span after another across the harbor, but the large cargo ships would never fit between the piers. The U.S. Coast Guard would not be happy with this design. Try again!

What would happen if you choose a suspension bridge?

This is an ideal location for a suspension bridge. Suspension bridges, like the Akashi Kaikyo Bridge in Japan, can span great distances and still leave room for passing ships and boats. The U.S. Coast Guard is thrilled with your selection!

Your new bridge is moving up and down a lot in the wind! This isn't a big problem under normal conditions, but what if a hurricane were to blow through town? It could cause the bridge to move too much, or even twist so violently that it would snap in half!

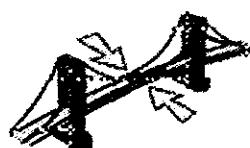
How can you strengthen the bridge to resist strong winds?

Stiffen the deck
with an open
truss

Stiffen the deck
with a solid steel
girder

Make the bridge
narrower

If you add a solid wall structure, or girder, to the deck of your bridge, it will block the wind even more, potentially causing the deck to move up and down even more. Try again!

If you made this bridge narrower it would whip back and forth in a hurricane like a wet noodle! The Tacoma Narrows Bridge was a very long and slender bridge. Engineers say the narrow bridge snapped in half because it was too flexible in the wind. Try again!

Iskustvo je potvrdilo korisnost ovakvog načina rada jer je gotovo svaki put rješavanje zadataka zaposlilo sve studente, pobudilo njihov interes i motivaciju te je postignut visok stupanj interaktivnog rada unutar pojedine grupe i među grupama.

8. ZAKLJUČAK

Poučavanje jezika struke u velikim grupama sigurno može pružiti studentima bogato iskustvo. Međutim, takav rad zahtijeva od nastavnika ulaganje dodatnog napora u pažljivo planiranje i oblikovanje aktivnosti koje će pomoći studentima da razviju svoje sveukupne kompetencije u stranom jeziku. Potrebno je, naravno, uvijek imati na umu da je svaki student pojedinačan slučaj s vlastitom prethodnom kulturnom pozadinom. Zato je potrebno izraditi sveobuhvatan nastavni plan koji će studentima omogućiti da aktivno sudjeluju u procesu učenja preuzimajući kontrolu nad vlastitim učenjem. Posebno je važno stvoriti situacije istinske razmjene informacija jer se radi o jeziku za posebne potrebe, koji se uči i kroz dijalog između nastavnika i studenata kao ravnopravnih partnera. Naime, nastavnik je rijetko i stručnjak u disciplini koja je predmet studija, pa je njegovo raspitivanje o stvarima iz struke motivirajući moment u interakciji između studenata i nastavnika, koji potiče studente na aktivno sudjelovanje u raspravama koristeći drugi jezik. Time je i postignut cilj koji je postavljen pred nastavnike stranoga jezika.

LITERATURA:

- Carrell, P.L. & Carson, J.G. (1997). *Extensive and intensive reading in an EAP setting. English for Specific Purposes*, 16 (1).
- Dudley-Evans, T. & St.John, M. (1998). *Developments in English for Specific Purposes: A Multi-disciplinary Approach*. Cambridge: Cambridge University Press
- Nunan, D. (1989). *Understanding Language Classrooms*. Hemel Hempstead: Phoenix ELT

INTERACTIVE TEACHING OF LANGUAGE FOR SPECIAL PURPOSES IN LARGE GROUPS

Summary

This paper presents the problems of teaching a second language for special purposes in large groups of students having various language competences. One should use the possibilities offered by large groups and develop activities that will employ and motivate all students efficiently. The important factors for accomplishing such challenges are variety, pace, interest, collaboration and enquiry achieved by creating situations of genuine exchange of information in which a teacher takes part being a person not competent in the specialized subject of studies. It is necessary to create the conditions in which the students will gradually start controlling their learning process.

Key words: language for special purposes, large groups, genuine exchange of information, variety, collaboration, pace, interest

